

TURIZAM CRNE GORE komparativna analiza od 2019. do 2021. godine s fokusom na opštine sjeverne regije

Broj: 9/2022

Klas. br: 00-51-6/22-9

Datum: septembar 2022. godine

Pripremila: Parlamentarna budžetska kancelarija

* Parlamentarna budžetska kancelarija Skupštine Crne Gore, prilikom izrade istraživačkih radova, koristi se javno dostupnim podacima i podacima iz baza ograničenog pristupa, strogo vodeći računa o kredibilnosti izvora. Kancelarija ulaže sve razumne napore da informacije sadržane u istraživačkom radu budu tačne i potpune, ali ne snosi odgovornost za eventualnu netačnost i nepotpunost istih. Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore.

** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

Publikacija predstavlja ažuriranu verziju publikacije Turizam Crne Gore - komparativna analiza od 2019. do 2021. godine, koju je Parlamentarna budžetska kancelarija pripremila u julu 2022. godine, uz fokus na opštine sjeverne regije.

Prihodi od turizma u Crnoj Gori u periodu od 2019. do 2021. godine

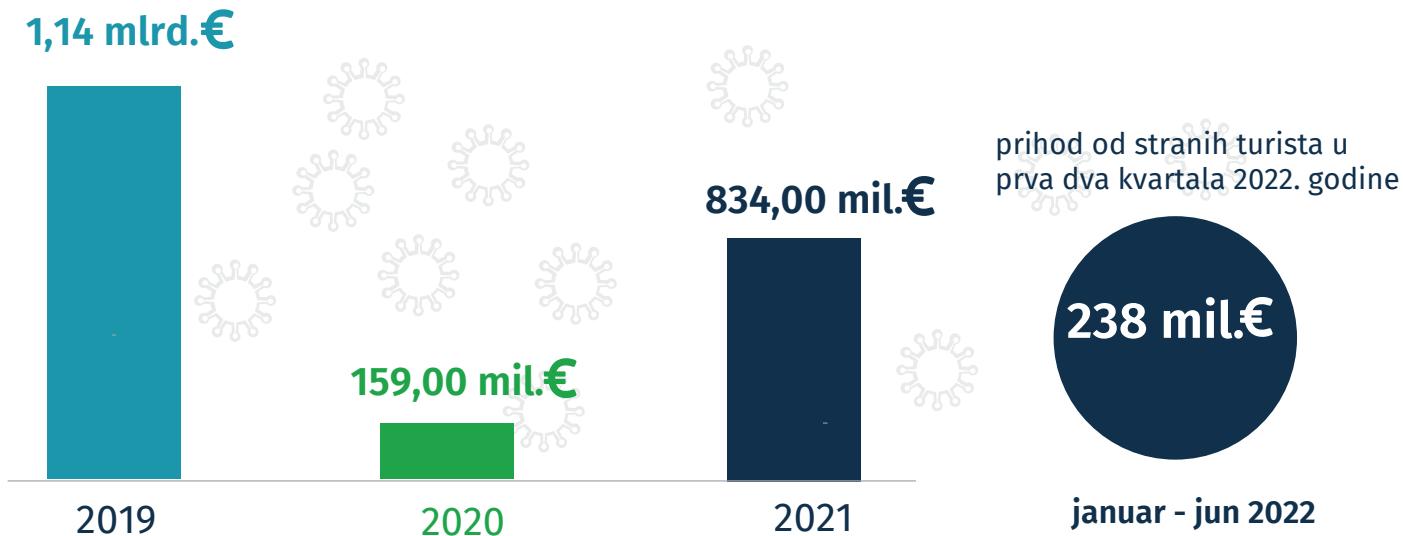
Turizam predstavlja stratešku privrednu granu crnogorske ekonomije. Do 2020. godine, koju karakteriše pojava pandemije COVID-19, u sektoru turizma je iz godine u godinu bilježeno povećanje broja turista i noćenja, investicija, i u konačnom ostvarenih prihoda.

Crna Gora je prepoznata kao zemlja bogata prirodnim raznolikostima na malom prostoru, zemlja kontrasta Sjevera i Juga, sa pet nacionalnih parkova, pet UNESCO zaštićenih dobara, šest parkova prirode, dva zaštićena morska područja, tri Ramsar područja i brojnim jezerima, sa bogatim kulturno-istorijskim i multikulturalnim nasljeđem, te autentičnom gastronomijom.

Geopolitička dešavanja sada predstavljaju jedan od najvećih rizika po domaću makrofinansijsku stabilnost i fiskalne performanse. Crnogorska ekonomija na početku 2022. ostvaruje povoljne rezultate, sa najavama još jedne uspješne turističke sezone, uprkos reperkusijama niže realizacije turističkih posjeta sa emitivnih tržišta Ruske Federacije i Ukrajine. Procjenjuje se da će se rat u Ukrajini primarno odraziti na crnogorski turizam, visoku inflaciju i dalje povećanje neizvjesnosti.¹

Crna Gora je u 2019. godini ostvarila prihode od turizma na nivou od 1,14 mlrd. eura. U 2020. godini navedeni prihodi su na znatno nižem nivou imajući u vidu da je navedenu godinu obilježila pojava pandemije COVID-19 što je ostavilo značajne posljedice na sektor turizma. U 2021. godini ostvaren je oporavak ekonomske aktivnosti u sektoru turizma i ostvaren je prihod od 834,00 mil. eura. Ostvareni prihodi od ino turista u periodu januar - jun, odnosno u prva dva kvartala 2022. godine su na nivou od 238 mil. eura.

Grafik 1 – trend prihoda od turizma od 2019. do 2021. godine

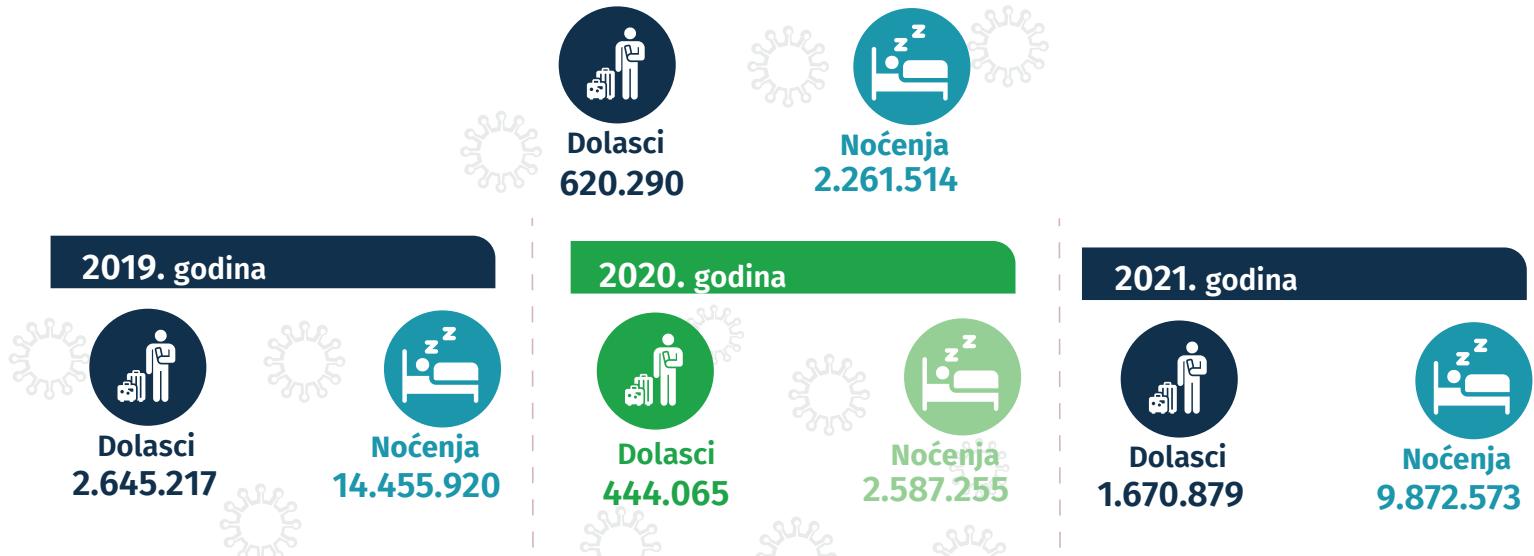
Ključni pokazatelji iz Izvještaja Svjetskog savjeta za putovanja i turizam (World Travel and Tourism Council - WTTC) za Crnu Goru, koji se odnose na 2019. godinu su sljedeći: ukupni (direktni i indirektni) doprinos sektora turizma i putovanja BDP-u iznosio je 30,9%, ukupni doprinos zaposlenosti bio je 31,9%, a učešće turizma u izvozu iznosilo je 52,6%. Ako se sagledaju podaci za period od 2009. do 2019. godine, može se konstatovati da je broj turista povećan za 119%, broj noćenja za 91%, a ukupno ostvareni prihodi za 92%. Statistike pokazuju i da se preko 90% turističkih posjeta realizuje u primorskoj regiji i uglavnom tokom kratkog ljetnjeg perioda (jun-septembar).²

¹ Smjernice makroekonomskie i fiskalne politike za period od 2022-2025. godine, usvojene 28. jula 2022. godine

² Strategija razvoja turizma Crne Gore do 2025. godine, mart 2022. godine; <https://www.gov.me/dokumenta/db71ea87-f50f-4aca-98ae-91d8af502816>

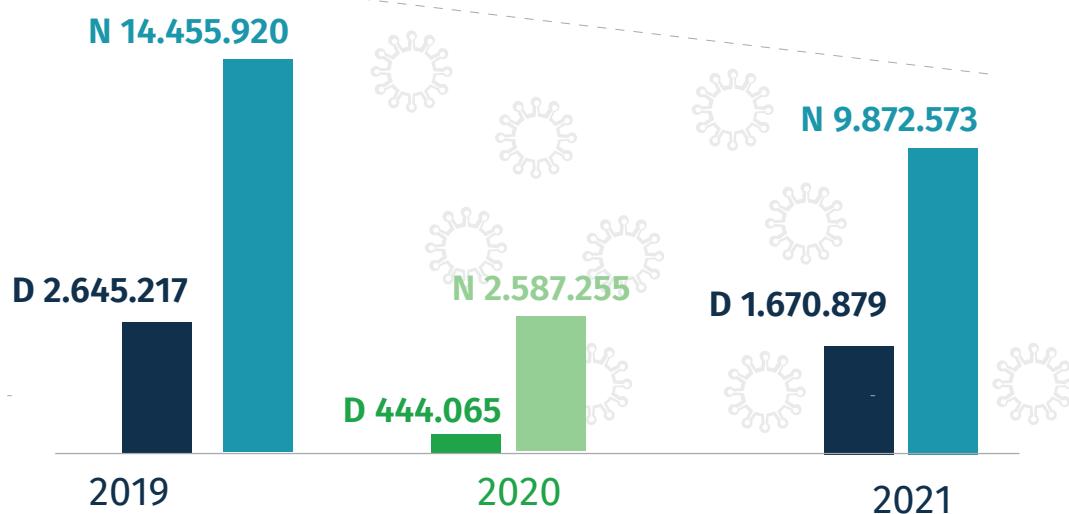
Dolasci i noćenja turista u Crnoj Gori u periodu od 2019. do 2021. godine i kolektivni smještaj januar - jul 2022. godine

do jula 2022. godine - samo kolektivni smještaj³

U Crnoj Gori u 2021. godini ostvareno je 1.670.879 dolazaka turista i 9.872.573 noćenja. Posmatrajući u odnosu na 2019. godinu, u 2021. godini ostvareno je 36,8% manje dolazaka i 31,7% manje noćenja turista. Ukoliko se posmatra u odnosu na 2020. godinu koja je bila pogodjena pandemijom korona virusa COVID – 19, u 2021. godini ostvareno je 276,3% vise dolazaka i 281,6% više noćenja turista. Može se konstatovati da je u 2021. godini zabilježen evidentan oporavak u sektoru turizma, ali da taj oporavak nije na nivou iz 2019. godine.

Grafik 2– trend dolazaka i noćenja turista u periodu od 2019. do 2021. godine

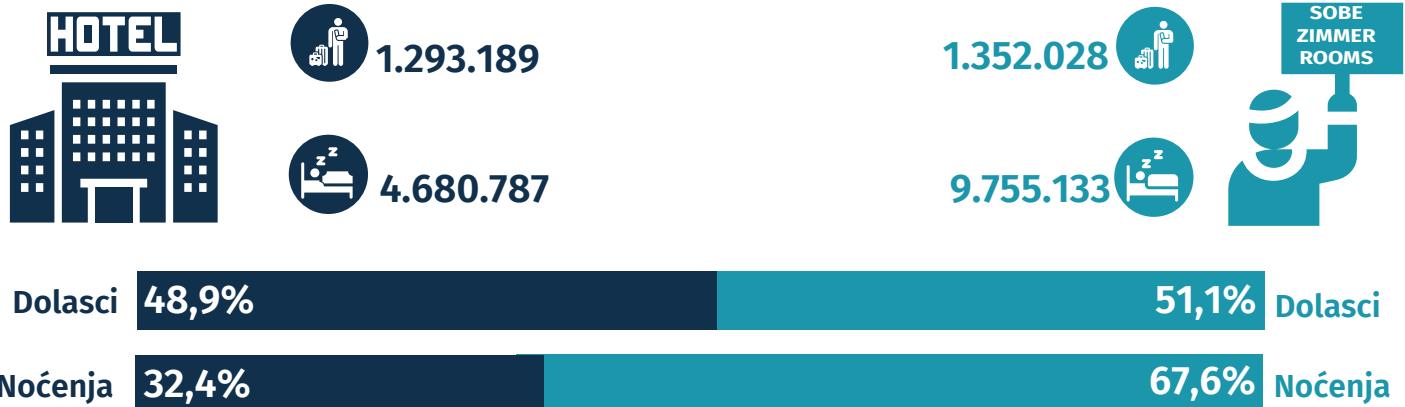
Broj noćenja ostvaren od strane domaćih i stranih turista u periodu od 2019. do 2021. godine:
 Od ukupnog broja noćenja u 2021. godini, 95,5% su ostvarili strani, a 4,5% ostvarili su domaći turisti.
 Od ukupnog broja noćenja u 2020. godini, 86,1% su ostvarili strani, a 13,9% ostvarili su domaći turisti.
 Od ukupnog broja noćenja, u 2019. godini 96,4% su ostvarili strani, a 3,6% ostvarili su domaći turisti.

³ U trenutku pripreme ove publikacije podaci za jul 2022. godine su posljednji zvanični podaci, jer se shodno metodologiji Uprave za statistiku Crne Gore Monstat-a, podaci za tekući mjesec objavljaju krajem narednog mjeseca; i koji se odnose samo na kolektivni smještaj, uz napomenu da će podaci o privatnom smještaju biti dostupni 2023. godine, shodno metodologiji publikovanja od strane Monstat-a.

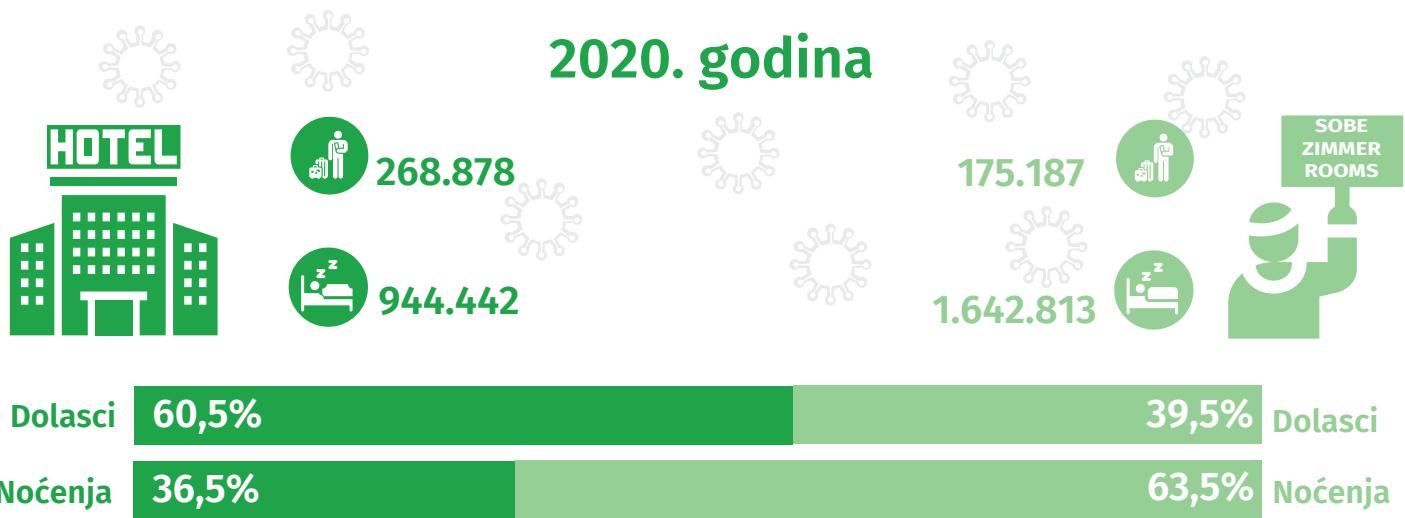
* Ukupni dolasci i noćenja turista obuhvataju dolaske i noćenja turista u kolektivnom i individualnom, odnosno tzv.“privatnom smještaju”. Podaci o turističkom prometu u kolektivnom smještaju objavljuju se na mjesecnom nivou, a direktni izvor podataka su objekti kolektivnog smještaja (sve vrste hotela, odmarališta, pansioni, motelli, turistička naselja, hosteli itd.). Podaci o turističkom prometu u individualnom, tzv.,“privatnom smještaju” smještaju objavljaju se na godišnjem nivou, a primarni izvori podataka su podaci Lokalnih turističkih organizacija shodno Zakonu o turističkim organizacijama ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 011/04 od 20.02.2004, 046/07 od 31.07.2007, Službeni list Crne Gore", br. 073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011, 045/14 od 24.10.2014, 042/17 od 30.06.2017, 027/19 od 17.05.2019). Neregistrovni turisti niješu predmet istraživanja.

Dolasci i noćenja turista kolektivni/individualni smještaj u periodu od 2019. do 2021. godine

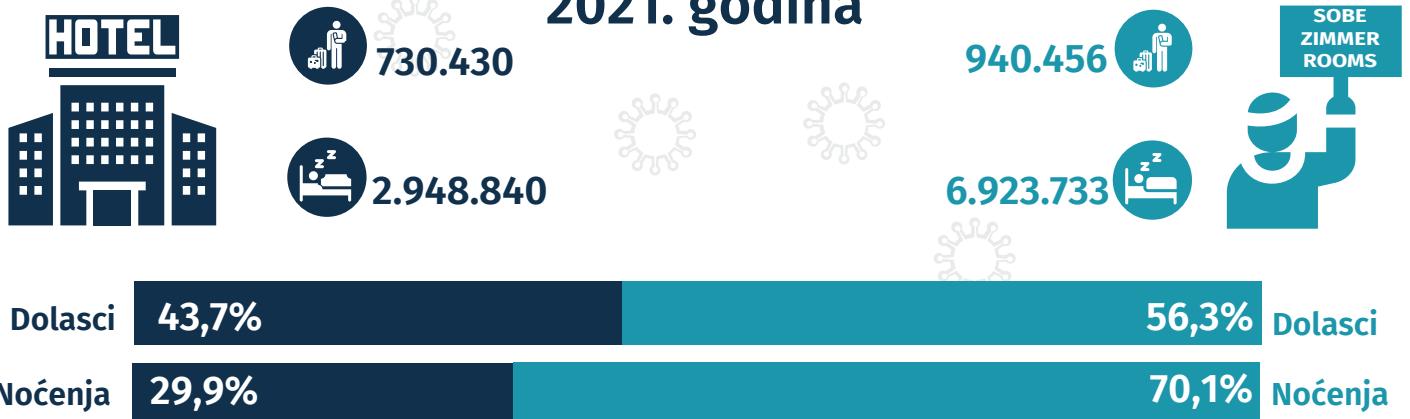
2019. godina

2020. godina

2021. godina

Dolasci i noćenja turista u opštinama sjeverne regije Crne Gore Učešće u strukturi ukupnih dolazaka i noćenja

							
	Berane	Bijelo Polje	Kolašin	Mojkovac	Pljevlja	Rožaje	Žabljak
do jula 2022 ⁴		0,46 %	0,37 %	2,95 %	0,16 %	0,27 %	0,05 %
		0,18 %	0,25 %	1,90 %	0,08 %	0,13 %	1,43 %
2021		0,23 %	0,26 %	1,77 %	0,11 %	0,31 %	0,06 %
		0,06 %	0,15 %	0,68 %	0,04 %	0,20 %	1,10 %
2020		0,50 %	0,40 %	3,90 %	0,10 %	0,70 %	0,20 %
		0,20 %	0,20 %	1,60 %	0,00 %	0,40 %	0,20 %
2019		0,26 %	0,27 %	2,00 %	0,18 %	0,30 %	0,09 %
		0,08 %	0,15 %	0,69 %	0,06 %	0,10 %	0,78 %

U periodu januar - jul 2022. godine, opštine sjeverne regije zabilježile su 6,7% dolazaka i 4,1% noćenja, u odnosu na nivo dolazaka i noćenja u svim opštinama u Crnoj Gori, u kolektivnom smještaju.

U periodu 2019 - 2021. godine, najveći udio dolazaka u kolektivnom i individualnom smještaju opština sjeverne regije u odnosu na dolaske u svim opštinama Crne Gore zabilježen je 2020. godine, i to 8,0%; dok je u istom izvještajnom periodu najveći udio noćenja, takođe zabilježen 2020. godine, i to 4,1% respektivno.

⁴ U trenutku pripreme ove publikacije podaci za jul 2022. godine su posljednji zvanični podaci, jer se shodno metodologiji Uprave za statistiku Crne Gore Monstat-a, podaci za tekući mjesec objavljaju krajem narednog mjeseca; i odnose se samo na kolektivni smještaj, uz napomenu da će podaci o privatnom smještaju biti dostupni 2023. godine, shodno metodologiji publikovanja od strane Monstat-a.

Podaci za 2019, 2020. i 2021. godinu odnose se i na kolektivni i na individualni smještaj.

Zbog malog broja izvještajnih jedinica podaci za opštine Andrijevica, Gusinje, Petnjica, Plav, Plužine i Šavnik nijesu prikazani zbog indirektne prepoznatljivosti izvještajnih jedinica. Povjerljivost podataka definisana je članom 54 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike. Podaci za navedene opštine se neće objavljivati do dobijanja pismene saglasnosti izvještajnih jedinica kako je definisano članom 61 navedenog Zakona (Dolasci i noćenja turista u kolektivnom smještaju - mjesечna saopštenja 2022, internet stranica Monstat-a). Navedeno se odnosi na period januar - jul 2022. godine.

Tabela 1 – dolasci i noćenja turista u opštinama sjeverne regije Crne Gore⁵

	2019		2020		2021		do jula 2022	
	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja
Andrijevica	1.043	5.782	204	1.545	523	2.565	-	-
Berane	6.749	11.866	2.147	5.430	3.845	5.838	2.864	4.090
Bijelo Polje	7.161	21.749	1.662	5.072	4.343	14.867	2.764	5.664
Gusinje	130	171	46	512	537	2.225	-	-
Kolašin	52.818	99.960	17.393	42.599	29.508	67.393	18.276	42.892
Mojkovac	4.780	8.218	368	903	1.892	4.344	1.017	1.798
Petnjica	165	589	21	69	66	80	-	-
Plav	1.557	13.605	224	3.716	606	9.006	-	-
Pljevlja	7.830	15.133	3.262	10.746	5.157	19.553	1.698	2.948
Plužine	4.357	7.900	39	63	1.119	3.012	-	-
Rožaje	2.399	13.823	800	4.346	1.023	11.926	313	2.227
Šavnik	1.704	3.810	106	1.603	344	3.409	-	-
Žabljak	49.365	113.209	9.241	29.440	35.069	108.174	14.392	32.342
Udio dolazaka/noćenja u svim opštinama sjevernog regiona u odnosu na dolaske /noćenja na nivou Crne Gore	5,3%	2,2%	8,0%	4,1%	5,0%	2,6%	6,7%	4,1%

U periodu od 2019. godine do jula 2022. godine, najznačajniji broj dolazaka i noćenja, kada su u pitanju opštine sjeverne regije Crne Gore, zabilježen je u opština Kolašin i Žabljak. Od januara do jula 2022. godine, u ove dvije opštine zabilježeno je ukupno 79,1% dolazaka, odnosno 81,8% noćenja u kolektivnom smještaju u odnosu na sve opštine sjevera, dok u ostalih 11 opština, ovaj udio iznosi 20,9%, odnosno 18,2% respektivno.

U izvještajnom periodu od 2019. godine, do 2021. godine, najveći udio dvije gore navedene opštine zbirno, kada je u pitanju individualni i kolektivni smještaj na sjeveru, koji se odnosi na dolaske turista, zabilježen je 2021. godine, i to 76,9%, a u ostalim opština sjeverne regije 23,1%. Iste godine, dvije opštine bilježe najveći udio kada su u pitanju noćenja, 69,6%, a u ostalih 11 opština 30,4%.

U opštini Kolašin je u 2021. godini ostvareno 29.508 dolazaka i 67.393 noćenja turista što je 69,7% više dolazaka i 58,2% noćenja u odnosu na 2020. godinu. Kada se posmatra u odnosu na 2019. godinu, u opštini Kolašin je u 2021. godini ostvareno 44,13% manje dolazaka i 32,6 % manje noćenja turista.

Opština Žabljak je u 2021. godini ostvarila 35.067 dolazaka i 108.147 noćenja turista što je 279,5% više dolazaka i 267,4% više noćenja turista u odnosu na 2020. godinu. Posmatrano u odnosu na 2019. godinu, u opštini Žabljak je u 2021. godini ostvareno 28,9% manje dolazaka i 4,4% manje noćenja turista.

Posmatrajući period januar – jul 2022. godine, u opštini Kolašin, u kolektivnom smještaju zabilježeno je 18.276 dolazaka i 42.892 noćenja turista dok je u opštini Žabljak zabilježeno 14.392 dolazaka i 32.342 noćenja turista, te se može konstatovati da se u navedenim opština nastavlja pozitivan trend.

⁵ Isto kao pod 4

Dolasci i noćenja stranih turista po zemljama (najbrojnije)

	UKUPNO 2019	UKUPNO 2020	UKUPNO 2021	Kol. smještaj januar - jul 2022
Rusija	D: 384.689 N: 3.470.593	D: 38.757 N: 394.323	D: 108.025 N: 1.140.173	D: 14.427 N: 51.630
Srbija	2019 D: 402.866 N: 2.988.690	2020 D: 57.990 N: 450.017	2021 D: 429.106 N: 3.072.845	januar - jul 2022 D: 99.918 N: 456.669
Ukrajina	2019 D: 57.188 N: 463.551	2020 D: 22.950 N: 189.699	2021 D: 135.997 N: 871.314	januar - jul 2022 D: 8.378 N: 40.368
Bosna i Hercegovina	2019 D: 203.766 N: 1.185.972	2020 D: 50.082 N: 338.364	2021 D: 214.570 N: 1.217.931	januar - jul 2022 D: 33.156 N: 145.995
Njemačka	2019 D: 163.877 N: 643.651	2020 D: 18.206 N: 74.205	2021 D: 70.653 N: 374.868	januar - jul 2022 D: 48.406 N: 172.704
Kosovo	2019 D: 169.601 N: 755.246	2020 D: 22.675 N: 129.754	2021 D: 107.111 N: 450.265	januar - jul 2022 D: 24.123 N: 74.082

U strukturi noćenja stranih turista u 2021. godini, najznačajnije učešće u broju noćenja u 2021. godini, imali su turisti iz Srbije sa 32,6%, dok su na drugom mjestu turisti iz Bosne i Hercegovina sa 12,9%.

U 2019. godini, najznačajnije učešće u ukupnom broju noćenja stranih turista ostvarili su turisti iz Rusije i to na nivou od 24,9%, zatim gosti iz Srbije na nivou od 21,4%.

Vlada Crne Gore je usvojila Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2022. godinu, 14. aprila 2022. godine, kojim je opredijeljeno 400 hiljada eura kroz četiri mjere podrške. Cilj usvojenog Programa je obogaćivanje i unapređenje kvaliteta turističke ponude uz poboljšanje marketing aktivnosti kako bi se privukli turisti sa novih emitivnih tržišta, a u pravcu generisanja većih prihoda u turizmu, pročuvanja turističke sezone, povećanja stepena zauzetosti smještajnih kapaciteta, potrošnje i zaposlenosti.

Program uključuje **četiri mjere podrške** radi obezbeđivanja visokokvalitetnog turizma u skladu sa strateškim dokumentima.

Mjera I odnosi se na Organizovanje manifestacija/festivala za koju ukupna raspoloživa sredstva iznose 140 hiljada eura.

Mjera II odnosi se na Unapređenje kvaliteta usluga i ponude u kampovima za koju ukupna raspoloživa sredstva iznose 50 hiljada eura.

Mjera III odnosi se na Unapređenje ponude i podizanje kvaliteta usluga u ruralnom turizmu za koju ukupna raspoloživa sredstva iznose 60 hiljada eura.

Mjera IV odnosi se na Razvoj inovativnih turističkih proizvoda i usluga koji obogaćuju turističku ponudu u ruralnom, kulturnom, zdravstvenom, sportskom i drugim vidovima turizma za koju ukupna raspoloživa sredstva iznose 150 hiljada eura.

Sredstva za podsticajne mjeru dodjeljuju se putem javnih poziva.

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma 04.07.2022. godine objavljuje odluke na osnovu javnih poziva za:

Mjera I – A - Organizovanje manifestacija čija ukupna predračunska vrijednost iznosi do 30.000,00 eura;

Mjera I - B – Organizovanje manifestacija/festivala čija ukupna predračunska vrijednost iznosi iznad 30.000,00 eura;

Mjera II – Unapređenje kvaliteta usluga i ponude u kampovima;

Mjera III – Unapređenje ponude i podizanje kvaliteta usluga u ruralnom turizmu;

Mjera IV – Razvoj inovativnih turističkih proizvoda i usluga koji obogaćuju turističku ponudu u ruralnom, kulturnom, zdravstvenom i drugim vidovima turizma.

Izvori podataka:

Uprava za statistiku Crne Gore - MONSTAT
Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma

U Parlamentarnoj budžetskoj kancelariji obavljaju se stručni poslovi koji se odnose na: izradu istraživačkih radova, odnosno analitičkih informativnih materijala i sažetaka relevantnih zvaničnih domaćih publikacija i publikacija međunarodnih institucija na teme od značaja za sprovođenje ekonomске i fiskalne politike, posebno u vezi sa ekonomskim i fiskalnim tendencijama u Crnoj Gori, kao i sa najznačajnijim globalnim tendencijama u oblasti ekonomije i finansija, u cilju podrške radu poslanika; saradnju sa domaćim i stranim institucijama, međunarodnim organizacijama i parlamentarnim budžetskim kancelarijama nacionalnih parlamentara i drugim srodnim službama.

Poseban doprinos u formiranju Parlamentarne budžetske kancelarije pružila je Vestminsterska fondacija za demokratiju uz podršku Ambasade Velike Britanije u Podgorici, u sklopu projekta „Jačanje finansijskog nadzora Skupštine Crne Gore“ (2016-2018), koji je imao za cilj stvaranje stručnog jezgra koje će omogućiti Skupštini Crne Gore da značajnije učestvuje u budžetskom ciklusu, a poslanicima da imaju na raspolaganju podršku prilikom analize i rasprave o ključnim budžetskim dokumentima i zakonima sa značajnim fiskalnim uticajem.

Kancelarija je formirana i započela je sa radom oktobra 2020. godine, kao uža organizaciona jedinica Parlamentarnog instituta, u okviru Sektora za istraživanje, dokumentacione poslove i istraživačku mrežu Skupštine Crne Gore. Novim Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine Crne Gore, donesenim u julu 2021. godine, Kancelarija je izdvojena kao samostalna organizaciona jedinica.